

чний чужоземний вплив, топонімія Поповської округи у своїй основі завжди залишалася болгарською за своїм походженням, і нерозривним залишився зв'язок між старою слов'яноболгарською і новою болгарською топонімією(с.231).

Список інформаторів становить понад 400 осіб.

На завершення хочемо відзначити, що рецензована книга Ліляни Димитрової-Тодорової «Местните имена в Поповско» написана на великому фактичному матеріалі, зібраному авторкою протягом 1974 і 1975 рр. Дослідниця опрацювала податкові реєстри, метричні книги досліджуваної території, болгарські і турецькі археологічні, історичні, географічні, мовознавчі наукові і науково-популярні видання, а також османські документи з ХУ-ХІХ ст., різні за масштабом і призначенням карти, а ще ономастичні картотеки, які зберігаються в Софійському та Великотирновському університетах, Рецензовану книгу вважаємо зразком ґрунтовного збору фактичного матеріалу і сумлінного та глибокого його аналізу з залученням даних різних наук. Вона є вагомим внеском у становлення болгарської ономастики.

Дмитро Бучко

ЦІННЕ ДЖЕРЕЛО ДЛЯ ОНОМАСТИЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

«Словник мікротопонімів і мікрогідронімів північно-західної України та суміжних земель», т.1-2 (Луцьк, 2006-2007), упорядкування, підготовка до друку і редагування Г. Л. Аркушина.

В радянський період у національних республіках, за винятком Росії, подібне видання було б неможливим з багатьох причин, першою і найголовнішою, яку завжди називали функціонери від друку – брак паперу, а крім цього матеріали вважалися чимось другорядним і не вартим друкування. На щастя, після проголошення незалежності України ситуація кардинально змінилася, іншими стали також погляди на джерельну базу. Названий вище словник, підготовлений Г. Аркушиним, – це, напевно, перше в Україні таке багате джерело

мікротопонімів, яке побачило світ за роки незалежності нашої країни. Упорядник запропонував нам багатющій онімний матеріал, який збирали різні особи протягом п'ятнадцяти років. Це передусім сам упорядник Г.Л.Аркушин, а також студенти під час ономастичних експедицій, при написанні курсових і дипломних робіт. Збір матеріалів до цього видання почато ще в другій половині ХХ ст. на різних територіях західних областей України – у Волинській, Львівській, Рівненській, Тернопільській, Хмельницькій, а також у Брестській області (Республіка Білорусь) і Холмщині та Підляшші (Республіка Польща). У словнику поміщено матеріали, зібрані, крім названих, ще такими відомими особами, як: О.Горбач, А.Бужанський, В.Леонюк, І.Хміль, а також викладачами Волинського університету (Україна) та Люблінського університету ім. М.Кюрі-Склодовської (Польща).

Зрозуміло, що рецензований Словник містить матеріал, зібраний з названої території не фронтально (з усіх поселень), а вибірково, адже два томи не могли б умістити усіх мікротопонімів, які функціонують на такій значній території, бо за найскромнішими підрахунками у кожному поселенні вживається щонайменше 50 назв для найменування мікрооб'єктів – полів, лук, лісів, пасовищ, мочарів, криниць, нежитків і т. д. На жаль, нам не відоме реальне число слів, які запрезентовано в реєстрі рецензованого словника.

«Словник мікротопонімів і мікрогідронімів» попереджено короткою передмовою укладача, в якій власне розкрито походження зібраного матеріалу, визначено, з якого часу та з якої території він походить. Тут же подано тлумачення терміна *мікротопонім* і підкріплено його цитатою зі статті «Мікротопонімія» Ю.Карпенка в книзі «Українська мова, Енциклопедія» (Київ, 2000), в якій указується на тісний зв'язок мікротопонімів з апелятивами. На підтвердження цієї думки упорядник пише: «...лексема село не може бути власною назвою(!), але, наприклад, для жителів с.Сильне Ківерцівського району Волинської області *Село* є мікротопоніміом, оскільки їхній населений пункт складається з трьох вулиць – 1) *Шлях..*, 2) *Дорога..*, 3) *Село*» (с.3-4). Наведена вище думка, здається, висловлена стилістично неточно, оскільки в першій частині речення стверджується одне, а в другій – протилежне. До речі, в ойконімії України нараховується кільканадцять поселень з назвою *Село*, вживаних у різних структурах: *Село, Кнісело,*

Нове Село, Радіє Село, Радсело, Романове Село, Руде Село, Старе Село, Червоне Село і т.д.

Не цілком прийнятним вважаємо визначення круга онімів, які включені до складу мікротопонімів. Маємо на увазі «найменування хуторів, кутків села і навіть вулиць». Адже назви хуторів завжди й усіма ономастами беззастережно включалися у склад ойконімів, оскільки це населені пункти, а їх назви є об'єктом вивчення ойконіміки. До того ж слід додати, що хутори, як відомо, можуть з часом ставати селами, а села, в свою чергу, в результаті різних чинників можуть набувати статусу хуторів. Це саме в значній мірі стосується й кутків села, адже останні часто були первісно хуторами або ж зниклими колись окремими поселеннями. Що ж стосується назв вулиць, то вони є передусім об'єктом вивчення урбаноніміки, яка поступово набуває обрисів окремого розділу ономастики (пор. дисертаційне дослідження О.Галай «Українська урбанонімія Закарпаття ХХ-ХХІ ст.»).

Подані у словнику мікротопоніми одні мають пояснення походження, а інші – ні. Критерії подання пояснень до конкретних назв нам не відомі. Вважаємо, що наявні в словнику пояснення походження мікротопонімів, дані студентами в стилі «народної етимології», варто було б наводити з ремаркою «студ.», якими є зокрема пояснення походження мікротопонімів на зразок *Барильон, Боцянівка, Жуків Пень* і ін., зрештою пояснення на зразок п. Андрійкове, « що належало чоловікові Андрію» теж є неточним, адже власником цього об'єкта був Андрійко, а не Андрій. Для чіткості побудови словникових статей варто було подавати пояснення походження онімів після якогось спеціального знака або павзи (–), а не відразу після встановлення локалізації об'єкта без будь-яких познень чи навіть коми.

Даючи пояснення щодо написання мікротопонімів з прийменниками чи префіксами у складі названих мікрооб'єктів, упорядник не цілком аргументовано стверджує, що «конструкція «прийменник» + іменник у Н.в. – це дериват, утворений за допомогою префікса» (с. 6). З приводу саме такого тлумачення деривації цього типу топонімів на зразок *Заріка, Підліс*, яку відстоював польський учений М.Карась у своїй монографії, присвяченій вивченню цього типу ойконімів у Польщі та в інших слов'янських мовах, у 60-х роках ХХ ст. розгорнулася дискусія, в якій українські та російські ономасти однозначно висловилися проти такого тлумачення словотвору подібних назв. Префі-

ксальна модель таких принаймні первісних ойконімів творилася не безпосередньо за допомогою префікса й іменника у Наз. відмінку, а від прийменникової конструкції з іменником в Оруд. відмінку, а щойно згодом відбулася лексикалізація цієї прийменникової конструкції й усічення закінчення непрямого відмінка.

Звичайно, шкода, що дуже велике число мікротопонімів не має жодних пояснень, але в цьому є і певний позитив, адже краще не давати жодного тлумачення, ніж давати завідомо неправильну етимологію, яку згодом будуть використовувати студенти та краєзнавці, а також популяризуватимуть екскурсоводи. Підготовлений двотомний словник мікротопонімів і мікрогідронімів – це цінне і найповніше на сьогодні джерело топонімного матеріалу, яким можуть і повинні користуватися сьогоднішні та майбутні як початкуючі, так і досвідчені дослідники української топонімії.

Дмитро Бучко

**УКРАЇНСЬКА ІСТОРИЧНА ТА ДІАЛЕКТНА ЛЕКСИКА.
ЗБІРНИК НАУКОВИХ ПРАЦЬ. – ЛЬВІВ: ІНСТИТУТ
УКРАЇНОЗНАВСТВА ІМ. І. КРИП'ЯКЕВИЧА НАН
УКРАЇНИ, 2007. – ВИП. 5. – 556 С.**

На початку 2008 року побачив світ черговий випуск серійного видання «Українська історична та діалектна лексика», що його підготували до друку працівники Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. До нього увійшли розвідки, у яких висвітлено найбільш актуальні питання української лінгвістики. Увесь матеріал поділено на дві великих частини: «Історія мови» та «Діалектологія».

Перший і більший за обсягом розділ присвячений описові української мови від праслов'янської доби до сьогодення.

Розгляд фонетичних, морфологічних та лексичних рис текстів Львівського Ставропігійського братства міститься у статті Д. Гринчишина «Давні писемні пам'ятки з Рогатинщини». Учений ро-